

7. BÖLÜM

DEĞİŞEN BEDEN ALGILARI VE YEME BOZUKLUKLARINDA SOSYAL MEDYA ETKİSİ

Ülkü TANKUT¹

Günümüzde, sürekli olarak gelişen ve yenilenen iletişim teknolojilerinin bir uzantısı olan internet ve bunun bir getirisi olarak sosyal medya, artan popülaritesiyle birlikte insan hayatında merkezi bir kavram haline gelmiştir. Bu kavramın, farklı alanlardaki birçok çalışmacı tarafından kullanım amacı ve özellikleri göz önünde bulundurularak çeşitli şekillerde tanımlandığını söylemek mümkündür. Boyd ve Ellison (2008) sosyal medyayı, bireylerin açık ya da gizli bir profil oluşturarak iletişime geçmek istedikleri, diğer kullanıcıları listeledikleri ve onların paylaşımlarını görebildikleri mecralar olarak tanımlarken; Paul ve Dredze'ye (2011) daha genel bir ifadeyle, kişilerin düşüncelerini, fikirlerini ve kendi hayatlarının detaylarını ifade etmelerine imkân sağlayan ağları sosyal medya olarak adlandırmaktadır.

Son yıllarda, birçok araştırmacının, insan hayatında merkezi bir rol edinen sosyal medya kullanımının nedenleri ve etkilerine ilişkin açıklamalar getirdiği söylenebilir. Genel itibarıyla, sosyal medyanın etkileşim özelliği ön plana alınarak kullanım sebebinin mevcut ilişkileri sürdürmek ya da yeni ilişkiler kurmak gibi kişilerarası etkileşimleri yönetmek olduğundan söz edilmektedir (Chen, 2019). Bunun yanı sıra, mesaj alışverişi ve sosyal destek sağlama olanağı sunması (Chen, 2019), bilgi paylaşımını kolaylaştırması ve eğlence ihtiyacını karşılaması

¹ Arş. Gör., Sağlık Bilimleri Üniversitesi, HYBF, Psikoloji Bölümü.

Kaynakça

- Abbott, E. (2018). How college students access nutrition information: A study on social media and health literacy (Unpublished Master's Thesis). California State University, California.
- Adami, F., Fernandes, T. C., Frainer, D. E. vd. (2005). Aspectos da construção e desenvolvimento da imagem corporal e implicações na educação física (The construction and development aspects of the body image and implications in the physical education). *Lecturas, Educación Física y Deportes*, 83(10). <https://www.efdeportes.com/efd83/imagem.htm> [Erişim tarihi: 12.12.2020]
- Alvarenga, M. dos S., Scagliusi, F. B. ve Philippi, S. T. (2010). Development and validity of the disordered eating attitude scale (Deas). *Perceptual and Motor Skills*, 110(2), 379-95.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM-5)*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Annagür, B. B. ve Zincir, S. B. (2012). Anoreksiya nervozada hormonal değişimler. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 25, 63-9.
- Arcelus, J., Mitchell, A., Wales, J. vd. (2011). Mortality rates in patients with anorexia nervosa and other eating disorders. A meta-analysis of 36 studies. *Arch Gen Psychiatry*, 68(7), 724-31.
- Arslan, M. (2020). Lise öğrencilerinin beden algısı ve yeme tutumunun incelenmesi ve bunların BKİ'yle (beden kitle indeksi) ilişkisinin değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(26), 110-17.
- Aslan, D. (2004). Beden algısıyla ilgili sorunların yaratabileceği beslenme sorunları. *Sted*, 13(9), 326-9.
- Bandura, A. (2008). Reconstrual of "free will" from the agentic perspective of social cognitive theory. J. Baer, J. C. Kaufman ve R. F. Baumeister (Eds.), *Are we free? Psychology and free will* içinde (86-127). Oxford: Oxford University.
- Bandura, A. (2009). Social cognitive theory of mass communication. J. Bryant ve M. B. Oliver (Eds.), *Media effects: Advances in Theory and Research* içinde (94-124). New York: Routledge.
- Baumesiter, R. F ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497.
- Blowers, L. C., Loxton, N. J., Grady-Flessner, M. vd. (2003). The relationship between sociocultural pressure to be thin and body dissatisfaction in preadolescent girls. *Eating Behaviors*, 4(3), 229-44.
- Boyd, D. M. ve Ellison, N. B. (2008). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13, 210-30.
- Bulik, C. M., Sullivan, P. F., Wade, T. D. vd. (2000). Twin studies of eating disorders: A review. *International Journal of Eating Disorders*, 27(1), 1-20.
- Burns, D. D. (1980). The perfectionist script for self-defeat. *Psychology Today*, 34-52.
- Cash, T. F. (2004). Body image: past, present, and future. *Body Image*, 1(1), 1-5.
- Chen, A. (2019). From attachment to addiction: The mediating role of need satisfaction on social networking sites. *Computers in Human Behavior*, 98, 80-92.
- Çelik, Ç. ve Odacı, H. (2012). Kendilik algısı ve benlik saygısının problemli internet kullanımı üzerindeki yordayıcı rolü. *Educaiton Sciences*, 7(1), 433-41.

- Damiano, S. R., Paxton, S. J., Wertheim, E. H. vd. (2015). Dietary restraint of 5-year-old girls: Associations with internalization of the thin ideal and maternal, media, and peer influences. *International Journal of Eating Disorders*, 48(8), 1166-9.
- Das, J. K., Salam, R. A., Thornburg, K. L. vd. (2017). Nutrition in adolescents: Physiology, metabolism, and nutritional needs. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1393(1), 21-33.
- Demir, B. D. (2006). Liseye devam eden kız öğrencilerin beslenme alışkanlıkları ve beden algısını etkileyen etmenler (Yayınlanmamış YL Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Eckler, P., Kalyango, Y. ve Paasch, E. (2016). Facebook use and negative body image among U.S. college women. *Women & Health*, 57(2), 249-67.
- Erkal, S. ve Pek, H. (1993). Beden imajında değişimler ve hemşirenin rolü. *Hemşirelik Bülteni*, 7(30), 61-71.
- Fairburn, C. G., Welch, S. L., Doll, H. A. vd. (1997). Risk factors for bulimia nervosa. A community-based case-control study. *Arch. Gen. Psychiatry*, 54, 509-17.
- Fairburn, C. G., Doll, H. A., Welch, S. L. vd. (1998). Risk factors for binge eating disorder. *Archives of General Psychiatry*, 55, 425-32.
- Fardouly, J. ve Vartanian, L. R. (2015). Negative comparisons about one's appearance mediate the relationship between Facebook usage and body image concerns. *Science Direct*, 12, 82-8.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7, 117-40.
- Forman, M. ve Davis, W. N. (2005). Characteristics of middle-aged women in inpatient treatment for eating disorders. *Eating Disorders*, 13(3), 231-43.
- Frederick, D. A., Peplau, L. A. ve Lever, J. (2006). Brief research report. The swimsuit issue: Correlates of body image in a sample of 52.677 heterosexual adults. *Body Image*, 3, 413-9.
- Heider, N., Spruyt, A. ve De Houwer, J. (2015). Implicit beliefs about ideal body image predict body image dissatisfaction. *Frontiers in Psychology*, 6, 1-9.
- Hoek, W. H. ve Hoeken, D. (2003). Review of the prevalence and incidence of eating disorders. *Int J Eating Dis*, 34, 383-96.
- Hudson, J. I., Hiripi, E., Pope, H. G. vd. (2007). The prevalence and correlates of eating disorders in the national comorbidity survey replication. *Biological Psychiatry*, 61(3), 348-58.
- Jacquet, Y. ve Huerre, P. (2016). Dönüşümler. P. Jeammet (Eds.), *Ergenlik içinde* (19-40). İstanbul: Bağlam.
- Jin, S. V. (2018). Interactive effects of Instagram foodies' hashtagged #foodporn and peer users' eating disorder on eating intention, envy, parasocial interaction and online friendship. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 21(3), 157-67.
- Kararımak, Ö. ve Siviş-Çetinkaya, R. (2011). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlamlık üzerine etkisi: Duyguların aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 30-43.
- Kring, A. M., Johnson, S. L., Davison, G. ve Neale, J. (2015). *Anormal Psikolojisi*. İstanbul: Nobel.
- Kulu, M. ve Özsoy, F. (2020). İnternet kafelerdeki sık zaman geçiren gençlerde internet bağımlılığı, dikkat eksikliği ve dürtüsellik. *Türk Aile Hek Derg*, 24(1), 12-22.

- Laliberte, M., Boland, F. J. ve Leichner, P. (1999). Family climates: Family factors specific to disturbed eating and bulimia nervosa. *J. Clin. Psychol.* 55(9), 1021-40.
- Mabe, A. G., Forney, K. J. ve Keel, P. K. (2014). Do you "like" my photo? Facebook use maintains eating disorder risk. *International Journal of Eating Disorders*, 47(5), 516-23.
- McKinley, N. M. (2006). The developmental and cultural contexts of objectified body consciousness: A longitudinal analysis of two cohorts-women. *Developmental Psychology*, 42(4), 679-87.
- McLean, S. A., Paxton, S. J., Wertheim, E. H. vd. (2015). Photoshopping the selfie: Self photo editing and photo investment are associated with body dissatisfaction in adolescent girls. *International Journal of Eating Disorders*, 48(8), 1132-40.
- Muscanell, N. L. and Guadagno, R. E. (2012). Make new friends or keep the old: Gender and personality differences in social networking use. *Computers in Human Behavior*, 28, 107-12.
- Musher-Eizenman, D., Holub, S., Edwards-Leeper, L. vd. (2003). The narrow range of acceptable body types of preschoolers and their mothers. *Applied Developmental Psychology*, 24, 259-72.
- Nadkarni, A. ve Hofmann, S. G. (2012). Why do people use Facebook? *Personality and Individual Differences*, 52(3), 243-9.
- Nelson, A. M. ve Fleming, R. (2019). Gender differences in diet and social media: An explorative study. *Appetite*, 142, 1-7.
- Ogden, J. ve Evans, C. (1996). The problem with weighing: Effects on mood, self-esteem and body image. *Int J Obesity*, 20, 272-7.
- Oğuz, G. Y. (2005). Bir güzellik miti olarak incelik ve kadınlarla ilgili beden imgesinin televizyonda sunumu. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(1), 31-7.
- Opara, I. ve Santos, N. (2019). A conceptual framework exploring social media, eating disorders, and body dissatisfaction among Latina adolescents. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 41(3), 363-77.
- Özaltın, G. (2003). Beden imgesi değişimine yaklaşımlar. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Dergisi*, 13(51), 3-14.
- Öztürk, M. O. ve Uluşahin, N. A. (2016). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: Nobel.
- Papadopoulos, F. C., Ekbom, A., Brandt, L. ve Ekselius, L. (2009). Excess mortality, causes of death and prognostic factors in anorexia nervosa. *British Journal of Psychiatry*, 194(01), 10-17.
- Paul, M. J. ve Dredze, M. (2011). You are what you tweet: Analyzing Twitter for public health. Proceedings of the 5th *International AAAI Conference on Weblogs and Social Media* içinde (265-72).
- Phua, J., Jin, S. V. ve Kim, J. J. (2017). Uses and gratifications of social networking sites for bridging and bonding social capital: A comparison of Facebook, Twitter, Instagram, and Snapchat. *Computers in Human Behavior*, 72, 115-22.
- Pike, K. M., Hilbert, A., Wilfley, D. E. vd. (2007). Toward an understanding of risk factors for anorexia nervosa: A case-control study. *Psychological Medicine*, 38(10), 1443-53.
- Pope, H. G., Gruber, A. J., Mangweth, B. vd. (2000). Body image perception among men in three countries. *American Journal of Psychiatry*, 157(8), 1297-301.

- Rastam, M. ve Gillberg, C. (1991). The family background in anorexia nervosa: A population-based study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 30(2), 283-9.
- Reichborn-Kjennerud, T., Bulik, C., Tambs, K. vd. (2004). Genetic and environmental influences on binge eating in the absence of compensatory behaviours: A population-based twin study. *Int J Eat Disord*, 36, 307-14.
- Rikani, A. A., Choudhry, Z., Maqsood Choudhry, A. vd. (2013). A critique of the literature on etiology of eating disorders. *Annals of Neurosciences*, 20(4), 157-61.
- Santrock, J. W. (2015). Yaşam boyu bakış açısı. *Yaşam Boyu Gelişim Psikolojisi* içinde (27). Ankara: Nobel.
- Schilder, P. (1950). *The Image and Appearance of the Human Body*. New York: International Universities.
- Sidani, J. E., Shensa, A., Hoffman, B. vd. (2016). The association between social media use and eating concerns among U.S. young adults. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 116(9), 1465-72.
- Sinton, M. M. ve Birch, L. L. (2006). Individual and sociocultural influences on pre-adolescent girls' appearance schemas and body dissatisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(2), 165-75.
- Smink, F. R. E., Van Hoeken, D. ve Hoek, H. W. (2012). Epidemiology of eating disorders: Incidence, prevalence and mortality rates. *Current Psychiatry Reports*, 14, 406-14.
- Stefanone, M. A., Lackaff, D. ve Rosen, D. (2011). Contingencies of self-worth and social-networking-site behavior. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14, 41-49.
- Striegel-Moore, R. H. ve Franko, D. L. (2002). Body images issues among girl and women. T. F. Cash (Eds.), *Body Image: A Handbook of Theory Research and Clinical Practice* içinde (183-91). New York: Guilford.
- Striegel-Moore, R. H., Fairburn, C. G., Wilfley, D. E., Pike, K. M., Dohm, F. A. ve Kraemer, H. C. (2005). Toward an understanding of risk factors for binge-eating disorder in black and white women: A community-based case-control study. *Psychol. Med.*, 35, 907-17.
- Strober, M., Freeman, R., Lampert, C. vd. (2000). Controlled family study of anorexia nervosa and bulimia nervosa: Evidence of shared liability and transmission of partial syndromes. *American Journal of Psychiatry*, 157(3), 393-401.
- Strubel, J. ve Petrie, T. A. (2017). Love me Tinder: Body image and psychosocial functioning among men and women. *Body Image*, 21, 34-8.
- Şener, E. ve Samur, M. (2013). Sağlığı geliştirici bir unsur olarak sosyal medya: Facebook'ta sağlık. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(4), 508-23.
- Tamir, D. I. ve Mitchell, J. P. (2012). Disclosing information about the self is intrinsically rewarding. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 109(21), 8038-43.
- Tezcan, B. (2009). Obez bireylerde benlik saygısı, beden algısı ve travmatik geçmiş yaşantılar (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Toker, D. E. ve Hocaoğlu, Ç. (2009). Yeme bozuklukları ve aile yapısı: Bir gözden geçirme. *Düşünen Adam*, 22(1-4), 36-42.
- Uyanık-Balat ve Akman, B. (2004). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 175-83.

- Vitousek, K. ve Manke, F. (1994). Personality variables and disorders in anorexia nervosa and bulimia nervosa. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 137-47.
- Wade, T. D., Bulik, C. M., Neale, M. vd. (2000). Anorexia nervosa and major depression: Shared genetic and environmental risk factors. *American Journal of Psychiatry*, 157(3), 469-71.
- Walters, E. E. ve Kendler, K. S. (1995). Anorexia nervosa and anorexic-like syndromes in a population based twin study. *Am J Psychiatry*, 152, 64-71.
- Webster, J. J. ve Palmer, R. L. (2000). The childhood and family background of women with clinical eating disorders: A comparison with women with major depression and women without psychiatric disorder. *Psychological Medicine*, 30(1), 53-60.
- Wilksch, S. M., O'Shea, A., Ho, P. vd. (2019). The relationship between social media use and disordered eating in young adolescents. *International Journal of Eating Disorder*, 53(1), 96-106
- Wonderlich, S. A., Brewerton, T. D., Jolic, Z. vd. (1997). Relationship of childhood sexual abuse and eating disorders. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 36, 1107-15.
- Yanovski, S. Z. (1993). Binge eating disorder: Current knowledge and future directions. *Obesity Research*, 1, 306-24.
- Yaşın-Dökmen, Z. (2009). Menopoz, beden imgesi ve ruh sağlığı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 41-55.
- Young, J. E., Klosko, J. S. ve Weishaar, E. M. (2003). *Schema Therapy: A Practitioner's Guide*. New York: The Guilford.
- Yücel, B. (2009). Estetik bir kaygıdan hastalığa uzanan yol: Yeme bozuklukları. *Klinik Gelişim Dergisi*, 22, 39-44.